

รายงานการวิจัย

การศึกษาปัจจัยความเครียดในนักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิก
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

The Study of Stress Factors in Clinical Medical Students
of the Faculty of Medicine, Thammasat University

หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงวิจิตร นวลละออง

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

NO THIS PAGE IN ORIGINAL

ABSTRACT

Objectives

This study aimed to find the prevalence of stress in clinical medical students of the Thammasat University, Thailand and to study about stress factors in a clinical medical student. Also the study aimed to find the stress coping behaviour and perception of a clinical medical student.

Method

The descriptive cross-sectional study was performed in 182 clinical medical students of Thammasat University in the second semester of 2006.

Results

The 4th, 5th, and 6th year medical students were included in the study with relatively similar proportion between genders and among each academic year. Almost sample (46.07%) were found moderate level of stress. Whereas 73.63% had moderate, high, and severe stress, which the odds ratio was 1.48 compared with general population. There was no difference between stress level in both genders and among various academic years.

The stressors which causing high and severe anxiety were an examination (35.70%), changing from pre-clinical to clinical year (31.30%), treatment report writing (22.50%), and examination grades (20.90%) respectively. These were direct academic stressors while adjustment problems related to classmate rotation (20.33%) and adjustment problems related to relationship with a patient (18.13%) were indirect academic stressors.

Regarding to stress coping behaviour, 41.90% of clinical medical students did not want to consult a tutor and 14.44% did not know who their supervisor is. Also 12.12% believed that counselling with a supervisor will affect the career life in the future. Fortunately, 80.66% had someone to talk about their stress but if the student had no solution after counselling with friends and family members, they would have no other alternative counsellor. Owing to a counselling service, 43.58% had no idea about the mental health clinic for a medical student running by the Faculty of Medicine and 24.32% had resistance when they were told to meet a psychiatrist. However, only 2.21% were found drinking alcohol or smoking as coping methods.

The data was limited because of collection only in the same university. Therefore, the results may not be generalised to all Thai medical schools because of difference academic modules.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับความเครียดของนักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเพื่อสำรวจความทุกข์ของปัจจัยความเครียดที่พบในนักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิก รวมถึงสำรวจพฤติกรรมและแนวคิดของนักศึกษาแพทย์เมื่อเผชิญหน้ากับความเครียดในการเรียนชั้นคลินิก

ขอบเขตวิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive study) กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิกจำนวน 182 คน ในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในเทอมที่ 2 ของการเรียนในปี 2549

ผลการวิจัย

นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4, 5, และ 6 เข้าร่วมการศึกษาร้อยละ 37.91, 35.71, และ 26.37 ตามลำดับ โดยเป็นนักศึกษาชายและหญิงในแต่ละชั้นปีอัตราส่วนใกล้เคียงกัน นักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิกส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.70) มีความเครียดระดับปานกลาง ร้อยละ 73.63 มีความเครียดในระดับตั้งแต่ปานกลางขึ้นไปซึ่งเป็นระดับที่เหนือกว่าความเครียดปกติในชีวิตประจำวันและพบว่าสูงกว่าประชากรทั่วไปถึง 1.48 เท่า ไม่พบความแตกต่างของระดับความเครียดระหว่างนักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิกชายและหญิง และไม่พบความแตกต่างของระดับความเครียดระหว่างนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4, 5, และ 6

เกี่ยวกับปัจจัยความเครียดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตการเรียนแพทยศาสตร์ซึ่งนักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิกรู้สึกกังวลในระดับมากถึงมากที่สุดพบว่า 4 อันดับแรกของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิกรู้สึกกังวลมากที่สุด ได้แก่ การสอบ (ร้อยละ 35.70), การเปลี่ยนจากวิชาปรีคลินิกไปสู่คลินิก (ร้อยละ 31.30), การเขียนรายงานผู้ป่วย (ร้อยละ 22.50), และผลคะแนนสอบ (ร้อยละ 20.90) ตามลำดับ โดยทั้ง 4 ลำดับนี้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ลำดับที่ 5 และ 6 เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาแพทย์ ได้แก่ การปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนที่เปลี่ยนไปตามวิชาเรียน (ร้อยละ 20.33), และการปรับตัวเข้ากับผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย (ร้อยละ 18.13) ซึ่งยังคงเกี่ยวข้องกับการเรียนเช่นกัน

ส่วน แนวคิดและพฤติกรรมการแก้ปัญหาความเครียด ของนักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิก พบว่าเกือบครึ่งหนึ่งไม่กล้าปรึกษาอาจารย์เมื่อเกิดปัญหาด้านการเรียนขึ้น (ร้อยละ 41.90), ร้อยละ 14.44 ไม่ทราบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาของตนเป็นใคร, และร้อยละ 12.12 เชื่อว่าการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาอาจมีบันทึกเก็บไว้และส่งผลต่อการทำงานในอนาคต แนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ของนักศึกษาแพทย์พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.66) มีผู้ให้คำปรึกษาได้เสมอเมื่อเกิดความเครียดขึ้น อย่างไรก็ตามร้อยละ 14.53 เมื่อเกิดความเครียดขึ้น หากปรึกษาเพื่อนและคนในครอบครัวแล้วไม่มีทางออกก็ไม่รู้ว่าควรปรึกษาใครอีกแล้ว และ ความรู้สึกที่มีต่อบริการให้คำปรึกษาแบบต่างๆ พบว่าร้อยละ 43.58 ไม่ทราบว่าคณะแพทยศาสตร์มีคลินิกสุขภาพจิตให้บริการสำหรับนักศึกษาแพทย์โดยสามารถติดต่อผ่านงานกิจการนักศึกษาได้ และร้อยละ 24.32 จะรู้สึกต่อต้านขึ้นมาทันทีหากจำเป็นต้องพบจิตแพทย์ อย่างไรก็ตาม การใช้แอลกอฮอล์หรือสูบบุหรี่เป็นประจำเมื่อเกิดความเครียดพบเพียงร้อยละ 2.21 เท่านั้น

การศึกษานี้มีข้อจำกัดเนื่องจากเป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาแพทย์ในคณะแพทยศาสตร์เพียงแห่งเดียว จึงอาจไม่สามารถนำไปประยุกต์กับคณะแพทยศาสตร์อื่นที่มีการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณแพทย์หญิงศิริจิต สุทธิจิตต์ อาจารย์ประจำภาควิชาจิตเวชศาสตร์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในความช่วยเหลือเกี่ยวกับสถิติงานวิจัยระดับสูงบางส่วนในการศึกษานี้ ขอขอบคุณนักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 4-6 ประจำปีการศึกษา 2548 ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี และขอขอบคุณคณาจารย์ใน ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่กรุณานำผลการศึกษานี้ไปใช้ประโยชน์เพื่อการให้ คำปรึกษาและดูแลสุขภาพจิตนักศึกษาแพทย์

ขอขอบคุณคุณพัชรินทร์ จำปาสด งานวิจัยคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ให้ความช่วยเหลือใน การประสานงานกับหน่วยงานทุนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และติดตามผลงานโดยเสมอมา

และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ผู้มอบทุนสนับสนุนการวิจัยโครงการวิจัยรายได้พิเศษประจำปี 2550 ประเภทวิจัยทั่วไป (การวิจัยประยุกต์) ซึ่งมีส่วนช่วยอย่างมากในการขับเคลื่อนให้การศึกษานี้สำเร็จลงด้วยดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิงวินิตรา นวลละออง

เมษายน 2552

สำนักหอสมุด

สารบัญ

	หัวข้อ	หน้า
	Abstract	3
	บทคัดย่อ	4
	กิตติกรรมประกาศ	5
	สารบัญ	6
	สารบัญตาราง	7
	สารบัญภาพ	8
	บทที่ 1 บทนำ	9
	บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
	บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	16
	บทที่ 4 ผลของการวิจัย	18
	บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	40
	รายการอ้างอิง	45
	ภาคผนวก	49

สำนักหอสมุด

สารบัญตาราง

ตารางที่	หัวข้อ	หน้า
ตารางที่ 1	ตารางแจกแจงความถี่ของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4-6 เพศชายและหญิง	18
ตารางที่ 2	ผลการทดสอบสถิติอ้างอิงสำหรับสถิติการวิจัยที่ 1 ด้วย Mann-Whitney U test	20
ตารางที่ 3	ผลการทดสอบสถิติอ้างอิงสำหรับสถิติการวิจัยที่ 2 ด้วย Kruskal-Wallis H test	21
ตารางที่ 4	ผลการทดสอบสถิติอ้างอิงสำหรับสถิติการวิจัยที่	23
ตารางที่ 5	ตารางแจกแจงความถี่ระดับความเครียดในระดับที่สูงกว่า moderate stress ในนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4-6 เปรียบเทียบกับการศึกษาในเขตสาธารณสุข 8	24
ตารางที่ 6	ตารางแจกแจงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษาแพทย์รู้สึกกังวลในระดับมากถึงมากที่สุด	25
ตารางที่ 7	ตารางแจกแจงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษาแพทย์ไม่รู้สึกกังวล	27
ตารางที่ 8	ตารางแจกแจงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษาแพทย์รู้สึกกังวลน้อย	29
ตารางที่ 9	ตารางแจกแจงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษาแพทย์รู้สึกกังวลปานกลาง	31
ตารางที่ 10	ตารางแจกแจงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษาแพทย์รู้สึกกังวลมาก	33
ตารางที่ 11	ตารางแจกแจงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษาแพทย์รู้สึกกังวลมากที่สุด	35
ตารางที่ 12	แนวทางการแก้ไขปัญหามื่อนักศึกษาแพทย์เกิดความเครียด	37

สารบัญญภาพ

แผนภูมิที่	หัวข้อ	หน้า
แผนภูมิที่ 1	แสดงแผนภูมิแท่งแจกแจงความถี่ร้อยละของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4-6 เพศชาย และหญิง	18
แผนภูมิที่ 2	แสดง Boxplot ระดับความเครียดในนักศึกษาแพทย์เพศชายและหญิง	19
แผนภูมิที่ 3	แสดง Boxplot ระดับความเครียดในนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4, 5, และ 6	22
แผนภูมิที่ 4	แผนภูมิแท่งแสดงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษาไม่รู้สึกกังวล	28
แผนภูมิที่ 5	แผนภูมิแท่งแสดงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษารู้สึกกังวลน้อย	30
แผนภูมิที่ 6	แผนภูมิแท่งแสดงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษารู้สึกกังวลปานกลาง	32
แผนภูมิที่ 7	แผนภูมิแท่งแสดงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษารู้สึกกังวลมาก	34
แผนภูมิที่ 8	แผนภูมิแท่งแสดงความถี่ของปัจจัยความเครียดที่นักศึกษารู้สึกกังวลมากที่สุด	36
แผนภูมิที่ 9	แผนภูมิแท่งแสดงความถี่ของแนวทางการแก้ไขปัญหาเมื่อนักศึกษาแพทย์เกิดความเครียด	38

สำนักหอสมุด